

Dr. sc. Ante Vuković
Split

DRŽAVNE NAGRADE I TRAJNE NOVČANE NAKNADE („SPORTSKE MIROVINE“) ZA VRHUNSKA SPORTSKA POSTIGNUĆA U REPUBLICI HRVATSKOJ

UDK: 34:796 (497.5)

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 20.07.2012.

Za vrhunska športska postignuća Republika Hrvatska dodjeljuje u novcu: a) nagradu i b) trajnu novčanu naknadu (kolokvijalno „športsku mirovinu“). Pitanje nagrade uređeno je u čl. 82. i 83. dok je materija trajne novčane naknade regulirana u čl. 81. a. Zakona o športu (NN, br. 71/06, 150/08, 124/10, 124/11. i 86/12 - dalje: Zakon o športu ili ZS). Bitna, suštinska razlika između prava sadržanih u institutima nagrada i naknada su: a) nagrade su jednokratne dok su naknade trajne (doživotne), b) nagrada se dodjeljuje športasu za svaku osvojenu medalju na pojedinom natjecanju dok je za naknadu mjerodavan iznos naknade koji se ostvaruje za najvišu medalju (u slučaju da športas osvoji više različitih medalja), c) trener i stručne športske osobe imaju pravo na nagradu, ali nemaju pravo na naknadu, d) nagradu dobivaju osvajači olimpijskih medalja te osvajači medalja na svjetskim i europskim seniorskim prvenstvima dok naknadu dobivaju isključivo osvajači medalja sa olimpijskih igara, paraolimpijskih igara i olimpijskih igara gluhih. Naročito je intrigantna trajna novčana naknada uvedena - kao potpuno novi pravni pojam - u naše zakonodavstvo u noveli Zakona o športu iz 2011. godine. Može se ostvariti na vlastiti zahtjev ako su ispunjeni kumulativno sljedeći uvjeti: a) hrvatsko državljanstvo, b) prebivalište u RH, c) određeni imovinski cenzus te d) navršenih 55 godina života za sportašice i 60 godina života za sportaše. Prijedlog ZID Zakona o športu s konačnim prijedlogom zakona kojeg je 17. svibnja 2012. godine u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta RH predstavio ministar Jovanović sadržavao je još povoljnija rješenja za sportaše jer ukida „imovinski cenzus“, a dobna se granica snižena na 45 godina života (temeljem prijedloga Hrvatskog kluba olimpijaca koji „sportske mirovine“ smatra naknadom za izvrsnost). Nakon provedene javne rasprave, Vlada Republike Hrvatske ipak je izostavila iz teksta prijedloga zakona odredbu o „sportskim mirovinama“ pa se ona i ne nalazi u Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o športu (NN, br. 86/12). Za znanost je stoga vrlo zanimljivo istražiti novi pojam „sportske mirovine“ u usporednim pravima. Nakon provedenog istraživanja, utvrdili smo da je našem zakonodavstvu model zakon bio Zakon o sportu Republike Srbije te da slična prava hrvatskim i srpskim sportašima imaju, na primjer i mađarski sportaši. S druge strane, utvrdili smo da navedena posebna prava (povlastice) nemaju zakonodavstva Slovenije, Belgije, Njemačke, Grčke, Francuske, Velike Britanije, SAD, Nizozemske itd. Možemo zaključiti da „sportske mirovine“ ili „olimpijske rente“ ima samo nekoliko bivših socijalističkih država što znači da uopće nisu europski, a niti svjetski standard.

Ključne riječi: *vrhunski sportaš, nagrada za vrhunska postignuća, trajna novčana naknada („sportska mirovina“/ „olimpijska renta“), usporedna prava, zaklada*

1. UVODNA RAZMATRANJA

Ustav Republike Hrvatske¹ jasno je odredio da država potiče i pomaže skrb o tjelesnoj kulturi i športu dok Zakon o sportu vrlo detaljno razrađuje cjelokupnu sportsku materiju pri čemu postoji osnovna podjela na vrhunski ili selektivni šport i šport za sve ili masovni, odnosno neselektivni sport. Sportaš je svakako najvažnija kategorija a određuje se kao fizička osoba u sustavu športa koji se priprema i sudjeluje, kao član pravne osobe ili kao osoba koja obavlja samostalno sportsku djelatnost u sportskim natjecanjima. Kategorizirani sportaš može biti vrhunski (I., II. i III. kategorija) vrsni (IV. kategorija) ili daroviti sportaš (V. i VI. kategorija), a na temelju ostvarenih sportskih rezultata te se upisuje u Registar kategoriziranih sportaša koji vodi Hrvatski olimpijski odbor (HOO), Hrvatski paraolimpijski odbor (HPOO) i Hrvatski športski savez gluhih (HŠSG).²

Širok je spektar prava sportaša: a) korištenje sportskih građevina, b) usluge stručnog rada, c) naknadu za putne troškove, d) naknadu za troškove smještaja i prehranu za vrijeme natjecanja i priprema, e) naknadu za pojačanu prehranu i konačno f) nagradu za sportska ostvarenja. Nagradama za sportska ostvarenja sportaša smatraju se nagrade određene u aktu o kategorizaciji sportaša i pravilniku za dodjelu nagrada koje donosi ministar na prijedlog HOO, HPOO i HŠSG, a koje isplaćuje HOO, HPOO, HŠSG, sportski savezi na razini gradova i županija, odnosno nacionalni športski savezi, županijske i gradske sportske zajednice te sportski klubovi. Kategorizirani sportaš ima pravo i na sportsku stipendiju na teret istih organizacija koje isplaćuju i nagrade. Kategorizirani sportaš može upisati, pohađati i završiti osnovno i srednješkolsko obrazovanje prema *posebnim* uvjetima, a visokoškolsko obrazovanje samo ako to nije protivno načelima autonomije sveučilišta. Sportaš koji je nastupajući za Republiku Hrvatsku osvojio medalju na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama i olimpijskim igrama gluhih ima pravo na *subvenciju* školarine za studij na visokom učilištu s tim da sredstva za školarinu osigurava država.

Kakav je radnopravni status vrhunskog sportaša? On je najčešće profesionalac temeljem ugovora o profesionalnom igranju ili ugovora o radu sa sportskim klubom ili ako sportaš obavlja samostalno sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima (ZS, čl. 8.). Profesionalni sportaš je osoba kojoj je bavljenje sportom osnovno zanimanje³ i kojemu se po toj osnovi uplaćuje doprinos za obvezna

¹ „Narodne novine“ (dalje: NN), br. 85/2010 - pročišćeni tekst. Jednako tako država potiče i pomaže razvitak znanosti, kulture i umjetnosti i štiti znanstvena, kulturna i umjetnička dobra kao duhovne vrednote (čl. 69. Ustava RH). Iz toga proizlazi zaključak da bi se Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske (dalje: MZOS) na jednak način trebalo odnositi i prema znanosti.

² Temelj za kategorizaciju je odgovarajući športski rezultat, poredak ili norma koju sportaš postiže na natjecanjima koje organizira ili koja su pod jurisdikcijom nacionalnog športskog saveza ili međunarodnog športskog saveza koji priznaje Međunarodni olimpijski odbor ili koji je član Općeg udruženja međunarodnih športskih saveza (AGFIS – GAISF).

³ Posljednjom novelom u potpunosti je izbrisana odredba „šport se temelji na načelu dragovoljnosti.“ Sada st. 2. čl. 1. ZS glasi: „Sportske djelatnosti su djelatnosti od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku“. Predlagatelj izmjena nije dovoljno objasnio zašto nije bila odgovarajuća norma o dragovoljnosti jer je bavljenje športom vlastiti izbor sportaša, odnosno iskaz njegove *slobodne volje* pa je prema tome, kao i

osiguranja, a status profesionalnog sportaša kao i njegova prava i obveze uređuju se aktima nacionalnog sportskog saveza.

2. NAGRADE I NAKNADE ZA VRHUNSKA ŠPORTSKA POSTIGNUĆA

Vrhunska športska postignuća vežu se u pravilu uz vrhunski šport kojega karakterizira: izrazita usmjerenost prema maksimalnom razvoju čimbenika koji utječu na postizanje športskog rezultata, selektivnost u odabiru onih kojima je namijenjen, profesionalizacija većine njegovih sudionika (športaša, trenera, sudaca i ostalih športskih djelatnika) te specifična tehnologija pripreme, provedbe i kontrole trenažnog procesa.⁴ Stoga je sasvim razumljivo da mu svaka država pridaje izuzetnu važnost jer privlači veliku javnu i medijsku pozornost na globalnoj razini. S druge strane, izazovi pobjede i bogate novčane naknade su snažni, odlučujući poticaji za velika odricanja za koja se isplati žrtvovati dok su svi drugi ciljevi ipak u području nemjerljivosti.

Hrvatski je zakonodavac, posebna prava stečena na osnovu vrhunskih postignuća, odredio na dva načina: a) putem Državne nagrade u športu koja se nalazi u izvornom tekstu Zakona o športu iz 2006. godine, ZID ZŠ iz 2011. godine i ZID ZS iz 2012. godine te b) putem trajne novčane naknade osvajačima medalja na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama i olimpijskim igrama gluhih koja je postala dio Zakona o športu u noveli iz 2011. godine. Bitne, suštinska razlika između prava sadržanih u institutima nagrada i naknade su: a) nagrade su jednokratne dok su naknade trajne (doživotne), b) nagrada se dodjeljuje športašu za svaku osvojenu medalju na pojedinom natjecanju dok je za naknadu mjerodavan iznos naknade koji se ostvaruje za najvišu medalju (u slučaju da športaš osvoji više različitih medalja), c) trener i stručne športske osobe imaju pravo na nagradu, ali nemaju pravo na naknadu, d) nagradu dobivaju osvajači olimpijskih medalja te osvajači medalja na svjetskim i europskim seniorskim prvenstvima dok naknadu dobivaju isključivo osvajači medalja sa olimpijskih igara, paraolimpijskih igara i olimpijskih igara gluhih.

2.1. DRŽAVNE NAGRADE U ŠPORTU

Materija državne nagrade za šport riješena je u XII. poglavlju ZS, a postoji: a) državna nagrada za šport „Franjo Bučar“⁵ te b) državna nagrada za vrhunska športska postignuća. Državna nagrada za šport „Franjo Bučar“ je najviše priznanje

druge djelatnosti podložan *rizicima*. Sportske djelatnosti su sada kao i znanstvene djelatnosti od posebnog državnog interesa. Razlika je u tome što naše pozitivno pravo ne poznaje institut „znanstvene mirovine“.

⁴ Tako Dragan, MILANOVIĆ i Zrinko, ČUSTONJA, Vrhunski šport u: Temeljna načela i smjernice razvoja športa u Republici Hrvatskoj, Nacionalno vijeće za sport, Zagreb, 2011., str. 179.

⁵ Dr. Franjo Bučar (Zagreb, 25. studenoga 1866. - Zagreb, 26. prosinca 1946.) je hrvatski književnik, književni povjesničar i športski djelatnik. Osnivač je i prvi predsjednik Jugoslavenskog olimpijskog odbora (1919.- 1927.), koji u početku djeluje u Zagrebu. Član je Međunarodnog olimpijskog odbora od 1920. do 1946. godine. Vidi više: www.wikipedia.com.

koje država dodjeljuje za iznimna postignuća i doprinos od osobitog značenja za razvoj športa u RH fizičkim i pravnim osobama, a dijeli se na: a) nagradu za životno djelo i b) godišnju nagradu.⁶ Godišnje se može dodijeliti najviše 15 državnih nagrada, od toga 3 za životno djelo. Dobitnici godišnjih nagrada dobivaju i iznos od po 20.000,00 kuna neto dok dobitnici nagrada za životno djelo dobivaju i iznos od po 50.000,00 kuna prema Pravilniku o Državnoj nagradi za šport „Franjo Bučar“ (NN, br. 71/2006).

Posebnu pozornost međutim izaziva Državna nagrada za vrhunska športska postignuća koja se također dodjeljuje u novcu iz državnog proračuna prema kriterijima, iznosima i načinu njihova dodjeljivanja, a što utvrđuje Vlada Republike Hrvatske (dalje: Vlada) uredbom (ZS, čl. 83.). Dobivaju je sportaši, športske ekipe, treneri i uz njih djelatne stručne športske osobe (izbornik, športski liječnik, fizioterapeut, serviser i sl.)⁷, a koje utvrđuje nacionalni športski savez. Kriterij su jako visoko postavljeni pa u krug osoba kojima se ona dodjeljuje ulaze isključivo osvajači zlatne, srebrne i brončane medalje na olimpijskim, paraolimpijskim igrama i olimpijskim igrama gluhih te medaljonoše sa svjetskih i europskih seniorskih prvenstava u olimpijskim i paraolimpijskim športovima te u olimpijskim sportovima i disciplinama za gluhe (ZS, čl. 82. st. 1.). Nagrada se nadalje *može* dodijeliti i športasu, športskoj ekipi ili stručnoj športskoj osobi za osvojenu zlatnu medalju, odnosno prvo mjesto na svjetskim i europskim seniorskim prvenstvima u neolimpijskim, odnosno neparaolimpijskim športovima koji u RH imaju dulju tradiciju te u slučajevima kada športsko dostignuće pojedinca ili športske ekipe ima osobitu međunarodnu vrijednost i značaj (ZS, čl. 82. st. 2).⁸

Povijesno gledano, novčane nagrade, kao priznanje za postignute rezultate međunarodne vrijednosti i značaja započele su se sistematski rješavati počevši od 2003. g. najprije putem odluka, a zatim uredbi.

⁶ Republika Hrvatska dodjeljuje i Državne nagrade za znanost za iznimno važna dostignuća u znanstvenoistraživačkoj djelatnosti, za proširenje znanstvenih spoznaja i za znanstvena ostvarenja u primjeni rezultata znanstvenoistraživačkog rada. Postoje četiri (4) vrste nagrada: a) za životno djelo, b) za znanost, c) za popularizaciju i promidžbu znanosti i d) znanstvenim novacima. Nagrada za životno djelo se redovito dodjeljuje akademikima i profesor emeritusima i iznosi 80.000,00 kuna dok je iznos godišnje naknade za znanost te popularizaciju i promidžbu znanosti u visini od 30.000,00 kuna, a znanstvenim novacima pripada 20.000,00 kuna. Vidi opširnije u Zakonu o hrvatskim državnim nagradama za znanost (NN, br. 108/95, 104/97. i 142/98) te Pravilniku o postupku podjele državne nagrade za znanost (NN, br. 38/97, 41/05. i 52/06).

⁷ Krug djelatnih stručnih osoba koje pomažu sportašima proširen je na više osoba u odnosu na rješenja iz ZŠ iz 2006. godine. Uz trenera, izbornika, sportskog liječnika, fizioterapeuta u krugu se nalaze i serviseri kao i sve druge osobe koje neposrednim radom omogućuju postizanje vrhunskih rezultata sportaša.

⁸ Vrhunsko sportsko postignuće sportaša i sportskih ekipa svakako je svjetski rekord oboren na seniorskim natjecanjima u olimpijskim sportovima i paraolimpijskim sportovima te u olimpijskim sportovima i disciplinama za gluhe.

2.1.1. ODLUKE O KRITERIJIMA ZA DODJELU NOVČANE NAGRADE ZA VRHUNSKA ŠPORTSKA POSTIGNUĆA

Vlada je donijela Odluku o kriterijima za dodjelu novčane nagrade za vrhunska športska postignuća u 2003. godini (dalje: Odluka, NN, br. 58/03). Novčane nagrade dodjeljivale su se za osvojene zlatne, srebrne i brončane medalje, odnosno za osvojeno prvo, drugo ili treće mjesto isključivo u olimpijskim športovima i olimpijskim disciplinama na olimpijskim i paraolimpijskim igrama, svjetskim prvenstvima u *seniorskim* kategorijama, DAVIS CUP u muškoj te FEDERATION CUP u ženskoj konkurenciji u tenisu, te konačno na europskim prvenstvima u seniorskim kategorijama pod uvjetom da ih je odgovarajući športski savez uputio na natjecanja kao članove nacionalne selekcije. Prema navedenim kriterijima osvajač ili osvajačica zlatne medalje na olimpijskim igrama - paraolimpijskim igrama zaslužuje po 160.000,00 kuna u pojedinačnim športovima, odnosno po 130.000,00 kuna kao član ekipe u momčadskim športovima itd. Prva novela Odluke bila je u Odluci o izmjenama i dopunama Odluke o kriterijima za dodjelu novčane nagrade za vrhunska športska dostignuća (NN, br. 187/03). U obzir za novčane nagrade uzeti su i paraolimpijski športovi i paraolimpijske discipline, odnosno INVACARE WORLD TEAM CUP u tenisu u invalidskim kolicima, službena svjetska seniorska prvenstva Međunarodnog paraolimpijskog odbora (po IPC sustavu) te službeno europsko seniorsko prvenstvo po IPC sustavu. Druga novela Odluke bila je u 2004. godini (NN, br. 92/04) i samo je drugačije uredila prava stručnim športskim radnicima, dok je trećom novelom (NN, br. 126/04) kao najbitnije značajno povećana visina novčane naknade za zlatnu medalju s olimpijskih igara – paraolimpijskih igara i sada iznosi 208.000,00 kuna (povećanje od 48.000,00 kuna) za sportaša u pojedinačnim špotovima, odnosno po 169.000,00 kuna (povećanje za 39.000,00 kuna) svakom članu ekipe u momčadskim športovima.

2.1.2. UREDBE O KRITERIJIMA ZA DODJELJIVANJE DRŽAVNIH NAGRADA ZA VRHUNSKA ŠPORTSKA POSTIGNUĆA

Uredba o kriterijima za dodjeljivanje državnih nagrada za vrhunska športska dostignuća iz 2007. godine (NN, br. 40/07) donesena je na temelju čl. 83. st. 3. Zakona o športu i nije dirala u stečena prava na novčane nagrade iz Odluke iz 2003. i 2004. godine nego je samo povećala broj osoba kojima ona može pripasti. Daljni rad na pravima vrhunskih športaša urodio je novom Uredbom o kriterijima za dodjeljivanje državnih nagrada za vrhunska športska dostignuća koja je znatno, a u skladu s gospodarskom situacijom u državi značajno reducirala (za 50%) visine novčanih nagrada, ali istovremeno disperzirala pravo na novčanu nagradu putem nove sistematizacije na čak 14 razreda (NN, br. 3/10). *Osim toga, uvođenjem istih iznosa visine nagrada športašima, trenerima i stručnim športskim radnicima za medalje s olimpijskih, paraolimpijskih i olimpijskih igara gluhih predstavlja zapravo evoluciju poimanja športa kao timskog rada vrhunskog športaša, vrhunskog trenera i vrhunske stručne športske osobe.* Ukratko: RH se propisom

koji je donijela Vlada obvezala dodijeliti državnu nagradu: a) osvajačima medalja na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama i olimpijskim igrama gluhih te b) osvajačima medalja na svjetskim i europskim prvenstvima u olimpijskim i paraolimpijskim športovima i disciplinama te u olimpijskim športovima i disciplinama za gluhe (čl. 3. Uredbe). S tim u svezi određen je krug osoba kojima se dodjeljuju državne nagrade: a) sportašima, b) športskim ekipama, trenerima i djelatnim stručnim športskim osobama (čl. 6. Uredbe) te krug osoba kojima se mogu dodijeliti državne nagrade kao i osobe kojima se mogu dodijeliti nagrade (čl. 4, 5. i 7. Uredbe).

2.2. TRAJNA NOVČANA NAKNADA („SPORTSKA MIROVINA“)

Vlada je u rujnu 2011. g. uputila u *hitan* postupak Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o športu.⁹ U bitnom, pravo na trajnu novčanu naknadu kao „državno priznanje“ za osvojene medalje na olimpijskim igrama ostravilo bi ukupno 63 osvajača medalja (38 zlatnih, 19 srebrnih i 7 brončanih), odnosno: a) 37 sportaša i sportašima na olimpijskim igrama (17 zlatnih, 19 srebrnih i 1 brončana medalja), b) 5 osvajača medalja na paraolimpijskim igrama (2 zlata i 3 bronce) te c) 22 sportaša i sportašice osvajače medalja na olimpijskim igrama gluhih (19 zlatnih i 3 brončane kolajne). U obzir su uzeti svi živi sportaši i sportašice, a ukupni troškovi za državni proračun iznosili bi 5.264.681,00 kuna. Nakon procedure, dana 12. studenoga 2011. godine stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o športu. Pravo na trajne novčane naknade („sportske mirovine“) pripada *isključivo* osvajačima medalja na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama i olimpijskim igrama (čl. 4.). Bitno je da se navedeno pravo ostvaruje na *vlastiti* zahtjev i kada se *kumulativno* ispune svi propisani uvjeti tj. kada sportaš dokaže: a) da ima hrvatsko državljanstvo, b) da ima prebivalište u RH,¹⁰ c) da iznos ukupnog mjesečnog prihoda po članu obitelji ne prelazi iznos od 60% prosječne neto plaće po zaposlenome u pravnim osobama u RH u godini koja prethodi stjecanju prava na naknadu prema objavi Državnog zavoda za statistiku, te d) da ima navršениh 55 godina života za sportašice i 60 godina života za sportaše.

Iznos trajne mjesečne naknade koja je *doživotna*, ali ne može biti predmet nasljeđivanja za osvojenu zlatnu medalju je 100%, za osvojenu srebrnu medalju je 80%, a za osvojenu brončanu medalju je 60% prosječne neto plaće po zaposlenome u pravnim osobama u RH u godini koja prethodi stjecanju prava na naknadu prema objavi Državnog zavoda za statistiku. U slučajevima kada sportaš osvoji više medalja može ostvariti pravo na trajnu novčanu naknadu samo u iznosu za osvojenu jednu medalju, pri čemu je mjerodavan iznos naknade koji ostvaruje za najvišu medalju. Pravo na trajnu novčanu naknadu gubi se ako sportaš ne ispunjava sve propisane uvjete (hrvatsko državljanstvo, prebivalište u RH, iznos

⁹ Vidi Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o športu, s konačnim prijedlogom Zakona, Zagreb, rujna 2011. g.

¹⁰ Usp. Zakon o prebivalištu i boravištu građana (NN, br. 53/91). Vidi još i Odluku Ustavnog suda Republike Hrvatske br. U-I-496/1998 of 19. siječnja 2000. (NN, br. 11/00).

ukupnog mjesečnog prihoda po članu obitelji i godine života). Vlada će donijeti uredbu o trajnim novčanim naknadama u roku od šest (6) mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Najbitnije od svega je da takav, nedovoljno dobro pripremljen zakon nije uopće trebalo donositi - posebno u hitnom postupku, pred sam kraj mandata tadašnjeg saziva Sabora i s okusom predstojeće političke borbe na izborima - jer institut „trajne novčane naknade“ nije europski i svjetski standard (više u nastavku rada). Dapače, postigao je potpuno suprotan efekt upravo kod ciljane skupine koju je htio favorizirati, a koja se javno oglasila stajalištem „...takve zakonske odredbe vrhunski hrvatski sportaši doživljavaju isključivo kao pretvaranje vrhunskih rezultata u zahtjev za dodjelom socijalne pomoći ...naknade za sportski rezultat i izvrsnost nikako ne mogu biti uvjetovani imovinskim statusom sportaša“.¹¹ U krugu uvrijeđenih su treneri (Lino Červar na primjer)¹² dok se u krugu nezadovoljnih nalaze osvajači medalja sa svjetskih i europskih prvenstva te svjetski rekorderi.

Zbog toga se nova politička vlast, na valovima predizbornih obećanja odlučila na još već zahvate u ovo području te je putem Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske objavila Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sportu s konačnim prijedlogom zakona (dalje: Prijedlog) pri čemu nije uopće istaknuto da već postoji model velike podrške vrhunskim sportašima putem suradnje s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske.¹³ Odredbe o trajnim novčanim naknadama sadržane su u čl. 14. Prijedloga i glase¹⁴: „Članak 81.a i naslov ispred njega mijenjaju se i glase: „Državna priznanja osvajačima medalja na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama i svjetskim prvenstvima u

¹¹ Vidi www.olimpijci.hr. Jedan dio olimpijaca (primjerice „hajdukovac“ Zvonko Bego koji je, kao reprezentativac Jugoslavije osvojio zlatnu medalju na Olimpijskim igrama u Rimu, 1960.) pozdravio je ZID ŽS jer im donosi novčani dodatak na skromnu mirovinu i s toga aspekta gledajući moglo bi se konstatirati da zadnja novela ima socijalnu komponentu. No, nogomet nije „pravi“ olimpijski sport jer su svjetska i kontinentalna prvenstva najznačajnija natjecanja.

¹² Osobno smatramo da su uloge izbornika Ratka Rudića u vaterpolu i Line Červara u rukometu bile presudne u postizanju vrhunskih rezultata hrvatskih reprezentacija na olimpijskim igrama i svjetskim prvenstvima. Gledajući s aspekta zasluga za uspjeh, i njima bi trebala pripasti „sportska mirovina“. No, problematika trenera/izbornika je problematika šireg spektra na nacionalnoj i međunarodnoj razini (je li opravdano da i Ratko Rudić kao ni drugi izbornici nije dobio zlatnu medalju u Londonu?).

¹³ Dana 22. prosinca 2010. godine 19 vrhunskih sportaša i sportašica potpisalo je Ugovore o službi u Oružanim snagama RH u statusu djelatnog vojnika i time su ostvarili sljedeća prava: a) osnovnu plaću koja čini umnožak koeficijenta određenog za vojnike i osnovice za obračun plaća uvećan za 0,5% za svaku godinu radnog staža (neto cca 4.600 kuna mjesečno), b) staž osiguranja s povećanim trajanjem u skladu s Uredbom o utvrđivanju dužnosti djelatnih vojnih osoba (povećanje 12/15) te c) dopunsko zdravstveno osiguranje i policu osiguranja od nesretnog slučaja. U statusu djelatne vojne osobe je 19 sportašica i sportaša iz 10 sportova: Filip Hrgović (boks), Tonimir Sokol (hrvanje), Ivan Kljaković Gašpić, Igor Marenčić, Šime Fantela, Tonči Stipanović (jedrenje), Andreja Đaković, Ivana Maranić (judo), Danil Domdjoni (karate), Natko Zrnčić Dim (skijanje), Lucija Zaninović, Filip Grgić, Stipe Jarloni (taekwondo), Bojan Đurković (streljaštvo), Valent Sinković, Martin Sinković, Damir Martin, David Šain (veslanje), te Marko Premužić (padobranstvo). Vidi detaljnije na www.hrvatski-vojnici.hr/hrvatski-vojnici/326201/sportasi.asp Slijedom toga, sasvim je opravdano i razumljivo da se naš zlatni olimpijac Giovanni CERNOGOREC priključujući kompoziciji. Zanimljiv rad pod naslovom „Može li se govoriti o vojnom sportskom pravu kao dijelu sportskog prava?“ objavio je Saša ŠEGVIĆ u Zborniku radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 48, br. 4 (102), Split, 2011., str. 775.-802.

¹⁴ www.mzos.hr (posjet 30. svibnja 2012.).

olimpijskim i paraolimpijskim sportovima i disciplinama.

„(1) Sportaš koji osvoji medalju na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama i svjetskim seniorskim prvenstvima u olimpijskim i paraolimpijskim sportovima i disciplinama, kao državno priznanje za poseban doprinos ugledu Republike Hrvatske, ostvaruje na vlastiti zahtjev pravo na trajnu novčanu naknadu ukoliko ispunjava sljedeće uvjete:

- ima hrvatsko državljanstvo,
- ima prebivalište u Republici Hrvatskoj,
- ima navršениh 45 godina života,
- nije pravomoćno osuđena za kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju dužem od pet godina.

(2) Iznos trajne mjesečne naknade sportašu iz stavka 1. ovoga članka iznosi:

- 150% prosječne neto plaće po zaposlenome u pravnim osobama u Republici Hrvatskoj u godini koja prethodi stjecanju prava na naknadu prema objavi Državnog zavoda za statistiku, za osvojenu zlatnu medalju na olimpijskim igrama i paraolimpijskim igrama;

- 125% prosječne neto plaće po zaposlenome u pravnim osobama u Republici Hrvatskoj u godini koja prethodi stjecanju prava na naknadu prema objavi Državnog zavoda za statistiku, za osvojenu srebrnu medalju na olimpijskim igrama i paraolimpijskim igrama te zlatnu medalju na svjetskim seniorskim prvenstvima u olimpijskim i paraolimpijskim sportovima i disciplinama;

- 100% prosječne neto plaće po zaposlenome u pravnim osobama u Republici Hrvatskoj u godini koja prethodi stjecanju prava na naknadu prema objavi Državnog zavoda za statistiku, za osvojenu brončanu medalju na olimpijskim igrama i paraolimpijskim igrama te srebrnu medalju na svjetskim seniorskim prvenstvima u olimpijskim i paraolimpijskim sportovima i disciplinama;

- 75% prosječne neto plaće po zaposlenome u pravnim osobama u Republici Hrvatskoj u godini koja prethodi stjecanju prava na naknadu prema objavi Državnog zavoda za statistiku, za osvojenu brončanu medalju na svjetskim seniorskim prvenstvima u olimpijskim i paraolimpijskim sportovima i disciplinama.

(3) O priznanju i gubitku prava na trajnu mjesečnu naknadu sportašu odlučuje Ministarstvo rješenjem na koje stranka nema pravo žalbe.

(4) Protiv rješenja Ministarstva iz stavka 3. ovoga članka može se pokrenuti upravni spor.

(5) Trajna mjesečna naknada koju ostvaruje sportaš iz stavka 1. ovoga članka jest doživotna, ne može biti predmet nasljeđivanja, a gubi se ako sportaš više ne ispunjava sve uvjete propisane stavkom 1. ovoga članka.

(6) Sportaš iz stavka 1. ovoga članka podnosi ministarstvu zahtjev radi dobivanja rješenja o pravu na trajnu novčanu naknadu, a uza zahtjev se obvezno prilažu i dokazi o ispunjavanju uvjeta.

(7) Sportaš koji je osvojio više medalja, a koji ispunjava uvjete iz stavka 1. ovoga članka, može ostvariti pravo na trajnu novčanu naknadu samo u iznosu za osvojenu jednu medalju, pri čemu je mjerodavan iznos naknade koji ostvaruje za najvišu medalju.

(8) Način i postupak utvrđivanja trajnih novčanih naknada, gubitak prava na trajnu novčanu naknadu, način i postupak utvrđivanja ukupnog mjesečnog prihoda sportaša, te druga pitanja vezana uz dodjeljivanje trajnih novčanih naknada uređuje Vlada Republike Hrvatske uredbom.

(9) Sredstva za isplate trajnih novčanih naknada sportašima iz ovoga članka osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske.“

Smatramo da navedeni Prijedlog sadrži nekoliko ozbiljnih nedostataka koji se moraju posebno obraditi. Kao prvo, to su politički razlozi koji se odnose na sveopću situaciju u društvu (velika stopa nezaposlenosti, redukcija osnovnih prava iz radnog odnosa, poplava pokrenutih stečajnih postupaka, ukidanje povlaštenih mirovina saborskim zastupnicima i sucima Ustavnog suda Republike Hrvatske i dr.). Kao drugo, to su ekonomski razlozi (teret proširenog kruga osoba koje polažu pravo na uistinu visoku trajnu novčanu naknadu je značajno proširen što predstavlja novi neplanirani trošak državnog proračuna). Kao treće, to su pravna pitanja o kojima se trebalo voditi više računa u Prijedlogu. Istaknimo sljedeća: a) ustavna načela jednakosti i zabrane diskriminacije ozbiljno su ugrožena izostavljanjem npr. gluhih osoba, b) za postignute vrhunske rezultate u prošlosti sportašima se sada, kao državno priznanje dodjeljuje „sportska mirovina“ pri čemu ne postoji nikakva daljnja obveza sportaša prema društvenoj zajednici, c) naši propisi iz sportskog prava nigdje ne obvezuju vrhunskog sportaša nastupati za nacionalnu selekciju kada ga izbornik ili trener pozovu, d) nejasan je i dio odredbe „... kao državno priznanje za poseban doprinos ugledu Republike Hrvatske...“ između ostalog i zbog izjave Zlatka Mateše, predsjednika Hrvatskog olimpijskog odbora koja glasi: „Sve olimpijske medalje do 1988. godine pripadaju Srbiji i tu nema pomoći“¹⁵, e) odredbe Zakona o fiskalnoj odgovornosti (NN, br. 139/10) te Zakona o proračunu (NN, br. 87/08) i dr.

Iznad svih navedenih razloga iz sfere politike, ekonomije i prava je pitanje *poruka* koje se šalju zajednici, posebno mladima s obzirom na orijentaciju društva na cjeloživotno obrazovanje kao europski i svjetski trend. Objektivno, ima li vrhunski sportaš osvajač zlatne olimpijske medalje, hrvatski državljanin uopće interes bilo što drugo raditi u životu s navršениh 45 godina života i zajamčenim doživotnim mjesečnim primanjima od 8.238, 00 kuna? ¹⁶

¹⁵ Jutarnji list od 27. srpnja 2012.

¹⁶ Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome u pravnim osobama Republike Hrvatske za lipanj 2012. iznosila je 5.492 kune (Državni zavod za statistiku, objavljeno 30. kolovoza 2012.). S tim u svezi vrijedi citirati Jozu ALEBIĆA, proslavljenog hrvatskog atletičara, sudionika OI u Münchenu 1972., Montrealu 1976. i Moskvi 1980. koji nam je 4. srpnja 2012. godine kratko kazao: „Pretjeralo se i s godinama i s iznosima“. Toni KUKOČ imao je svoje viđenje prava na „sportsku mirovinu“: „Znam da sam se 20 godina puno trudio, mučio i odricao. Znam jednako tako da sam u košarci puno postigao u svim klubovima i reprezentacijama u kojima sam igrao. Igrajući košarku osigurao sam sebi i obitelji životnu

Nakon provedene javne rasprave, Vlada Republike Hrvatske je na 37. sjednici održanoj 5. srpnja 2012. godine u saborsku proceduru poslala Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o športu, s Nacrtom konačnog prijedloga zakona koji u sebi nije sadržavao odredbe iz čl. 14. Prijedloga. Konačno, Hrvatski je sabor na sjednici 13. srpnja 2012. godine donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o športu bez odredbi o trajnim novčanim naknadama. To znači da u ovom trenutku postoji samo ZID ZS iz 2011. g. koji određuje prava vrhunskih sportaša. Nedostaje međutim, uredba o trajnim novčanim naknadama koju se obvezala donijeti Vlada u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu Zakona tj. u roku od šest mjeseci od 12. studenoga 2011. godine (čl. 6.).

3. KOMPARATIVNA PRAVA

3.1. GRČKO PRAVO

Grčka je pradomovina olimpijskih igara. Najstariji poznati stadion bio je onaj na Olimpiji na zapadnom Peleponezu gdje su se od 776. godine pr. n. e. održavale klasične Olimpijske igre (dalje: Olimpijske igre ili OI).¹⁷ Pobjedniku su pripadala priznanja i slava, pred njim su se otvarala sva vrata i imao je sve društvene počasti. Što je u stvarnosti predstavljalo nagradu? Jedan vijenac od divlje masline. „Zato jer je svaka druga nagrada bila premala za tako veliku pobjedu koja je bila nemjerljiva pa nije niti postojala druga nagrada.“¹⁸ Prof. Panagiotopoulos o svim drugim nagradama (npr. u nekretninama) ne piše i ne želi govoriti jer su u velikoj mjeri proizvod nagađanja i mitologije.¹⁹

U razdoblju od gotovo 3000 godina običaji su se značajno promijenili u Grčkoj i u svijetu. Priznanja za najveća sportska postignuća sada su u drugim pojavnim oblicima pa su novčane nagrade za rezultate na olimpijskim igrama postale jedno od glavnih mjerila vrijednosti uspjeha na globalnoj razini a državna priznanja u obliku diplome ili ordena u rijetkim državama nešto znači. Slava kao druga komponenta sportske kulture ostala je pak nepromijenjena jer se i danas vrhunski sportaš ne treba predstavlјati jer je općepoznat.

Grčki vrhunski sportaši imali su, prije velike ekonomske krize (počela je 2008. godine i traje do danas, a uzroci su ipak interni razlozi tj. prevelika i neracionalna potrošnja u svim segmentima društva) izuzetno povoljan društveni

egzistenciju. Je li sportska mirovina pravedna ili nije pravedna moglo bi se razgovarati. Kao sportaš ne mogu biti protiv. Hoću li osobno konzumirati i hrvatsku mirovinu, odlučit ću kada bude i ako bude. Meni je od svega najbitnije da isključivo ja odlučujem o pravu što ću raditi s novcem i da se u to nitko drugi ne miješa i ne govori u moje ime.”(U Splitu, 04. srpnja 2012.godine)

¹⁷ Tako Arsen BAČIĆ i Petar BAČIĆ, ΣΤΑΔΙΟΝ i ustavno pravo: treba li sport i sportska prava shvaćati ozbiljno?, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, god. 47, 2/2010., str. 237.

¹⁸ Vidi Dimitrios P. PANAGIOTOPOULOS, Sports Law Lex Sportiva & Lex Olympica, Ant. N. Sakkoulas Publishers, Atena, 2011., str. 100. i dr.

¹⁹ Profesor Sportskog prava na Sveučilištu u Ateni, odvjetnik na Vrhovnom sudu i Državnom vijeću, predsjednik Svjetskog udruženja za sportsko pravo i predsjednik Grčkog centra za istraživanje sportskog prava.

položaj sukladno čl. 34. Zakona 2725/99. Pogodnosti olimpijaca su se sastojale od financijskih nagrada do zapošljavanja u državnim službama:

- 1) zlatna medalja od Predsjednika Grčke Republike (za osvajače medalja),
- 2) javna nagrada od Ministarstva sporta (za 4-6 mjesto),
- 3) novčana nagrada do 190.000 EUR (za prvih 8 mjesta),
- 4) počasno imenovanje u Grčku vojsku s mjesečnom plaćom,
- 5) upis na sveučilišta,
- 6) imenovanje za stručnog savjetnika u Upravi za sport ili bilo kojem drugom sportskom udruženju,
- 7) mogućnost otvaranja kladionica.²⁰

Sve se je promijenilo zbog ekonomske krize pa od novčanih nagrada nije ostalo gotovo ništa. Sada je na snazi Zakon 3833/2010 (broj službenih novina je 167) koji, između ostalog uređuje da se samo prva tri olimpijska pobjednika (medaljnoše) mogu zaposliti u vojsci kao aktivni pričuvni časnici u rangu poručnika 2. klase. Sukladno članku 69. toga Zakona ako se pronađe dopingiran on je odmah isključen iz vojske za cijeli život.²¹

Je li nedostatak bogatih novčanih nagrada bio razlog za neuspjeh grčkih sportaša i sportašica u Londonu gdje su osvojili tek 2 brončane medalje (judo i veslanje)? Teško je braniti bilo kakvo kategorično stajalište jer su i u Pekingu osvojili samo 4 medalje (2 „srebra“ u veslanju i taekwondo, te 2 „bronce“ u jedrenju i atletici). Dokaz da novac ipak nije isključivi čimbenik uspjeha je Srbija (v. u nastavku rada).

3.2. SRPSKO PRAVO

Slavko Goluža, izbornik hrvatske rukometne reprezentacije nakon završetka Europskog prvenstva u Srbiji (15.-29. siječnja 2012.) i osvajanja brončane medalje je rekao²²: „U Hrvatskoj su sportaši poniženi, u Srbiji bih bio bogat čovjek s 1450 eura mirovine. Na žalost, kod njih je sve sređeno, a kod nas je na snazi degradacija uspjeha i sporta“. Je li dakle srpsko sportsko pravo baš toliko dobro da bi trebalo biti nesporan uzor hrvatskom zakonodavstvu? U Srbiji su snazi dva pravna propisa: Zakon o sportu („Službeni glasnik Republike Srbije“- dalje: SG RS, br. 24/2011)²³ te Uredba o nacionalnim priznanjima i nagradama za poseban doprinos razvoju i afirmaciji sporta (SG RS, br. 24/99 i 88/09).²⁴ Prema višem

²⁰ Vidljivo je da je na ljestvici nagrada na prvom mjestu ipak medalja dodijeljena od strane Predsjednika Grčke Republike dok su novčane nagrade niže rangirane. Nejasno nam je kako se pravo na otvaranje kladionice uopće može nazvati posebnim pravom sportaša.

²¹ Konstantinos MARGARITIS, odvjetnik u Ateni, specijalist za Sportsko pravo (12. lipnja 2012.).

²² Jutamji list od 02. travnja 2012.

²³ Njegovim stupanjem na snagu prestao je važiti Zakon o sportu (SG RS, br. 52/96 i 101/05) koji je, prema našim saznanjima prvi u svijetu omogućio pravo vrhunskih sportaša na tzv. sportsku mirovinu (temeljem čl. 71. st. 1.).

²⁴ Ova Uredba je zamijenila Uredbu o nacionalnim priznanjima i nagradama za poseban doprinos

pravnom aktu (zakonu) vrhunski sportaši ostvaruju posebna prava u novcu putem: a) nacionalnog sportskog priznanja, b) novčane nagrade, c) stipendije i d) novčane pomoći. „Nacionalno sportsko priznanje“ je doživotno mjesečno primanje nakon navršenih 40 godina života (čl. 123.). To pravo imaju samo sportaši osvajači medalja pod uvjetom da su državljani Republike Srbije koji kao reprezentativci Republike Srbije osvoje medalju na Olimpijskim igrama, Paraolimpijskim igrama (POI), Šahovskoj olimpijadi (ŠO), svjetskim i europskim prvenstvima u olimpijskim i paraolimpijskim sportskim disciplinama, ili su bili, odnosno budu nositelji svjetskog rekorda u olimpijskim i paraolimpijskim sportskim disciplinama, ili postanu osvajači DAVIS CUP ili FED CUP. „Novčana nagrada“ dodjeljuje se sportašima i trenerima državljanima Republike Srbije, koji kao članovi reprezentacije Republike Srbije na Olimpijskim igrama, Paraolimpijskim igrama, Šahovskoj olimpijadi i svjetskim i europskim prvenstvima u olimpijskoj ili paraolimpijskoj sportskoj disciplini osvoje jednu od medalja ili osvoje DAVIS CUP ili FED CUP. „Stipendije“ se dodjeljuju vrhunskim sportašima amaterima dok se „novčana pomoć“ daje vrhunskim sportašima za posebne zasluge za razvoj sporta u Republici Srbiji (čl. 126.). Dakle, srpski vrhunski sportaši imaju, pod određenim uvjetima pravo na doživotna novčana primanja, stipendije te pravo na novčanu pomoć dok treneri imaju pravo samo na novčanu nagradu.

Nižim pravnim aktom (uredbom) kojim se izvršava zakonsko uređenje propisani su novčani iznosi. Nacionalna priznanja (*pandan* našoj „trajnoj novčanoj naknadi“) su zaista velika i u visini su tri prosječne neto zarade u RS za zlatnu medalju na OI, POI i ŠO (čl. 4. Uredbe). Novčana nagrada za svakog osvajača medalje i glavnog trenera ekipe, tj. trenera sportaša na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama i šahovskoj olimpijadi je u iznosu od 35.000,00 eura u dinarskoj protuvrijednosti za zlatnu medalju (čl. 6. Uredbe).

U stvarnosti, nacionalna priznanja sportaši su započeli ostvarivati Uredbom o nacionalnim priznanjima i nagradama za poseban doprinos razvoju i afirmaciji sporta iz 2006. godine pod uvjetom da su državljani Republike Srbije, koji su kao reprezentativci Jugoslavije ili Srbije i Crne Gore osvojili, odnosno koji kao reprezentativci Republike Srbije osvoje medalje na OI, POI, ŠO ili za svjetski rekord u olimpijskim sportovima (čl. 1.).²⁵

Ukratko: prava srpskih vrhunskih sportaša zaista su velike privilegije i očigledno su dio nacionalne strategije²⁶ pa stoga hrvatski vrhunski sportaši ne bi zasigurno imali ništa protiv takvog modela nagrađivanja. Ipak, nastup srpskih sportaša na OI u Londonu nikako se ne može nazvati uspješnim.

razvoju i afirmaciji sporta (SG RS, br. 65/06. i 6/07) .

²⁵ Tri prosječne neto zarade u RS za mjesec prosinac prethodne godine za zlatnu medalju.

²⁶ Vidi Dejan ŠUPUT, Reform of legal framework regulating sports in the Republic of Serbia, Zbornik radova Serbian law in transition – changes and challenges, Institut za Komparativno pravo, Beograd, 2009., str. 139.-156.

3.3. TALIJANSKO PRAVO

U Republici Italiji ne postoji poseban zakon koji bi uređivao materiju nagrada i drugih prava sportaša za vrhunska postignuća nego je tematika sporta u cijelosti prepuštena Talijanskom olimpijskom odboru (*Comitato olimpico nazionale italiano* - CONI) koji samostalno odlučuje o najvitalnijim pitanjima sporta odlukama iz svoje nadležnosti (tal. *direttive e regolamenti*)²⁷. CONI zaključuje i posebne ugovore s državnim ministarstvima Republike Italije oko zapošljavanja vrhunskih sportaša u državnim službama (carina, policija, vojska i sl.). Ipak, CONI nije svemoguć i nije mogao, primjerice ujecati na premijera Marija Montija da odobri kandidaturu Republike Italije za domaćina Olimpijskih igara 2020. godine (Rim je bio domaćin OI 1960. godine).

Za vrhunska postignuća na OI u Londonu, jednako kao i na OI u Pekingu 2008. godine, novčane nagrade su bile među najvećim u svijetu pa bi se moglo govoriti o tome da škarke teške financijske i gospodarske krize u Italiji nisu dohvatile sport, odnosno vrhunski sport. CONI je tako odredio da „zlatu“ u Londonu vrijedi 140.000,00 EUR, „srebro“ 75.000,00 EUR a „bronca“ 50.000,00 EUR s tim da je u svim slučajevima riječ o bruto iznosima na koje sami sportaši moraju platiti obavezna davanja prema državi (porez i dr.). Unatoč svemu, rezultati u Londonu nisu bili ništa bolji nego u Pekingu pa je Italija najviše medalja osvojila u tri ne baš medijski atraktivna sporta (mačevanje - 7 medalja, streljaštvo - 5 medalja i boks - 3 medalje).

Pored nagrade za vrhunska postignuća, CONI rješava i zapošljavanja sportaša u državnim službama slijedom čega je čak 60% (ili 183 od 291) olimpijaca i olimpijki u Londonu nosilo uniformu.²⁸ Ugovori o službi sklapaju se na razdoblje od 4 godine a nakon što se odmah poslije olimpijskih igrara raspiše javni natječaj za slijedeći olimpijski ciklus. Jednako je bitno što se događa sa vrhunskim sportašima istekom ugovora na određeno vrijeme i prestankom aktivnog bavljenja vrhunskim sportom. Ukratko: po okončanju sportske karijere, posebno povjerenstvo utvrđuje da je karijera okončana i onda sportašu ostaje nekoliko mogućnosti:

A.) ponovno se zaposliti s obzirom na potrebe:

1) na dužnost ili službu povezanu sa sportom pri Centru ili drugim sastavnicima vojnih postrojbi (carabinieri, vatrogasci itd.) ukoliko je riječ o sportašu koji se natjecao najmanje 6 godina ili je osvojio olimpijsku, svjetsku ili europsku medalju ili je apsolutni prvak Italije u svojoj disciplini,

2) na bilo koju dužnost, ukoliko je sposoban za rad u toj službi, uz dužnost prethodnog pohađanja obuke za navedeni posao.

²⁷ Tako Marina BROLLO, Anna ZILLI, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Udinama(24. srnja 2012.).

²⁸ Ovakav sustav započeo je funkcionirati u 2004. godini, a na temelju zakona 78/2000 od 31. ožujka 2000. godine. U Italiji se zakoni određuju brojem i godinom, a ne imenom kao u Hrvatskoj.

Više vidi na dvije internet stranice: http://www.forzearmate.org/legge/dpr_06022004_n_83.htm te <http://www.parlamento.it/parlam/leggi/deleghe/00078ld.htm>.

B.) može se otpustiti iz službe po zahtjevu ukoliko to sam zatraži.²⁹

Zaključujemo da je Italija odlično uredila prava vrhunskih sportaša putem bogatih nagrada i zaposlenja u državnim službama. S druge strane, vrhunski sportaši su u obvezi pošteno odraditi svoj dio posla na sportskim borilištima i u državnim službama za vrijeme trajanja ugovora. Ne postoji, međutim trajna novčana naknada tj. primanja bez rada.³⁰

3.4. PRAVO VELIKE BRITANIJE

Prava i obveze vrhunskih sportaša u Velikoj Britaniji (dalje: Velika Britanija ili VB) riješana su, kao i mnogim drugim sferama prava (npr. u pomorskom pravu) na poseban način *sui generis*. S jedne strane, Kraljevina je sve učinila da bi njeni reprezentanti na OI u Londonu postigli što bolje rezultate, u pripreme olimpijaca i olimpijki te u gradnju objekata uložena su ogromna novčana sredstva. S druge strane, postoji stoljetna tradicija i snažno shvaćanje sportaša i sportašica prema kojem je osvojena medalja samo njihov osobni doprinos moći i slavi Velike Britanije.

Kolika je bila novčana nagrada (*bonus*) za osvojene ukupno 65 medalja (29,17,19)? Odgovor je - **ništa!** Olimpijci VB nisu dobili niti jednu vrstu novčane naknade za velike uspjehe,³¹ štoviše uopće ne postoji koncept „sportskih mirovina“ ili neki drugi koncept vezan za isplate temeljem zasluga iz prošlih vremena. Prema istraživanju koje je proveo ugledni *Telegraph Sport*³² Velika Britanija je na samom dnu nagrađivanja za uspjehe od svih država u kojima je istraživanje provedeno.³³ U tekstu se čak naglašava da će interes privatnih sponzora „nakon Igara značajno smanjiti.“ Drugim riječima, sportaši će morati po manjim cijenama prodavati usluge privatnom sektoru (sponzorima).

Kako se onda uopće financira sport u Velikoj Britaniji? Luka Grubor, hrvatski državljanin, rođen u Zagrebu bio je član osmerca Velike Britanije koji je osvojio zlatnu medalju u veslanju u Sydneyu 2000. godine ističe sljedeće: „Velika Britanija nema kao Hrvatska svoj sportski zakon, a niti se država miješa u sport. O stanju sporta brinu se savezi koji surađuju sa tri udruge: 1) UK Sport, 2) Sport England i 3) BOA (Olimpijski savez) koje rješavaju pitanja sportske infrastrukture, participacije i resursa za vrhunski sport i rezultate. UK Sport i

²⁹ O tome Vanja SMOKVINA, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci (30. kolovoza 2012.).

³⁰ Inoslav BEŠKER, dopisnik Jutarnjeg lista iz Rima naglašava da su sportaši dužni nositi službenu odoru (uniforme) svaki radni dan, posebno u prigodama važnim za Republiku Italiju (npr. prijem kod predsjednika Republike) čime se dokazuje moć talijanske države (10. 8.2012.).

³¹ U ukupnom poretku Velika Britanija je zauzela treće mjesto iza Kine sa 88 medalja (38,27,23) i prvoplasiranih Sjedinjenih Američkih Država sa 104 medalje (46,29,29).

³² I objavio u broju od 10. travnja 2012. pod naslovom: „London Olympics 2012: no cash incentives for Great Britain's medallists“.

³³ Imena država te iznosa koje su dobili osvajači zlatne olimpijske medalje u Pekingu 2008. godine su: 1) Italija - £116.075, 2) Rusija - £85.791, 3) Francuska £41.455, 4) Kina - £34.980, 5) Japan - £22.847, 6) Južna Koreja - £22.000, 7) SAD - £15.736, 8) Australija - £12.906, 9) Njemačka - £12.436. Prema našim saznanjima iznosi nagrada nisu se bitnije mijenjali četiri godine kasnije u Londonu (npr. zlatni olimpijci SAD primili su po \$25.000 brutto, Francuske po EUR 50.000 itd.).

Sport England omogućuju savezima pristup financiranja sporta kroz „National Lottery Fund“, odnosno kroz nacionalnu lutriju koja odvaja dio novca za sport i umjetnost. National Lottery Fund nije državna tvrtka nego privatni koncesionar koji je koncesiju dobio na osnovu prijedloga za osnivanjem fonda za sport, kulturu i dr. Postoji Ministarstvo kulture, medija i sporta koje vrlo malo novčano pomaže pa je privatno financiranje glavni izvor prihoda.“

Egzistira li, u nedostatku novčane nagrade, neki drugi oblik satisfakcije za osvojene olimpijske medalje? To je visoko odlikovanje *Order of the British Empire* od Kraljice Elizabete II kao i počasno mjesto na sveučilištu: „Nakon velikog uspjeha u Sydneyu, Kraljica je pripremila prijem za olimpijce i imao sam priliku s njom razgovarati točno 20 sekundi. Moje drugo veliko priznanje je počasno mjesto na Sveučilištu u Oxfordu gdje sam diplomirao psihologiju. I to je sve.“³⁴

3.5. SLOVENSKO PRAVO

Pitanje prava i obveza vrhunskih sportaša Republika Slovenija je regulirala putem Zakona o športu (dalje: ZOŠ).³⁵ Prema čl. 38. ZOŠ, vrhunski sportaš je državljanin Republike Slovenije koji postiže vrhunske sportske rezultate međunarodne vrijednosti o kojima odlučuje struka na prijedlog Olimpijskog odbora Slovenije.³⁶ Vrhunski sportaš može ostvariti prava na: a) zdravstveno osiguranje, b) osiguranje u slučaju nesreće, c) porodiljski dopust, d) mirovinsko i invalidsko osiguranje, e) prilagodbe u odnosu na obrazovanje (ZOŠ, čl. 39.). Izuzetno je važan čl. 40. ZOŠ koji određuje plaćanje vrhunskog sportaša. Zahtjev upućuje državnom proračunu sam vrhunski sportaš svjetske klase i traži odobrenje za plaćanje svih osiguranja i isplatu plaće pri čemu njegova plaća ne može prelaziti trostruki prosječni dohodak u Sloveniji. S druge strane, vrhunski sportaš mora ispunjavati i obveze navedene u čl. 41. ZOŠ. Mora se, naime odazvati na poziv za nastup za reprezentaciju Slovenije te poštivati međunarodna pravila i pravila nacionalnih saveza te norme sportske etike i morala. U slučaju da ne ispunjava zakonske obveze, vrhunskom sportašu može se ograničiti ili čak odutezi pravo, odnosno status vrhunskog sportaša.

Vrhunski sportaši koji su olimpijski pobjednici i nositelji medalja sa svjetskih prvenstava nemaju, međutim pravo na trajnu novčanu naknadu (*pokojninu*) ali imaju, za vrijeme dok su vrhunski sportaši pravo zapošljavanja u državnim ministarstvima (policija, carina ili vojska)³⁷. Slovensko pravo omogućuje vrhunskom sportašu i „prijelazno razdoblje“ od dvije godine nakon završetka

³⁴ S Lukom GRUBOROM smo razgovarali 6. svibnja 2012. godine u Splitu neposredno prije početka tradicionalne utrke osmeraca Splita, Oxforda i Cambridgea povodom blagdana Sv. Duje.

³⁵ „Uradni list Republike Slovenije“, br. 22/98. i 15/03.

³⁶ V. Tone JAGODIČ, Uloga Olimpijskog odbora Slovenije u razvoju sportskog prava, referat s 1. Međunarodne znanstvene konferencije Europsko sportsko radno pravo, održane u Opatiji od 25. svibnja 2012. godine.

³⁷ U kolovozu 2012. godine u vojsci, policiji i carini bilo je zaposleno 113 vrhunskih sportaša i sportašica s mjesečnim primanjima oko 700 EURA.

sporske karijere čime se produžava radni status. Istekom dodatnog roka od 2 godine vrhunski sportaš mora sam odlučivati o daljnjim poslovnim aktivnostima pri čemu mu može pomoći i sama država putem nadležnih ministarstava.

Iztok Čop, sjajni veslač³⁸ i olimpijski pobjednik u Sydneyu pokušao je u 2010. godini zajedno s atletičarem Primožom Kozmusom³⁹, olimpijskim pobjednikom u bacanju kladiva u Pekingu i svjetskim prvakom, „progurati“ ideju o „športskim mirovinama“ po uzoru na srpski model (ali samo za olimpijske medalje), no, u vremenima teške ekonomske i socijalne situacije politička vlast nije imala sluha za njihove prijedloge. Usprkos svemu, i Čop i Kozmus su u Londonu postigli zavidne rezultate (brončanu i srebrnu medalju) i nisu odustali od svojih zahtjeva za „športskim mirovinama“ čemu se protivi nadležno Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Republike Slovenije (dalje: MIZKŠ).⁴⁰

3.6. MAĐARSKO PRAVO

Vrhunski sportaši i sportašice imaju, prema rezultatima našeg istraživanja najveća prava u Republici Mađarskoj koja im daje mađarski Zakon o sportu iz 2004. godine. Mogli bismo ih nazvati i „faraonskim pravima“ jer omogućuje stjecanje povlastica u vrlo ranoj životnoj dobi i u velikim iznosima mađarskih forinta širokom krugu osoba.⁴¹

Dakle, mađarski državljani sportaš je ovlašten na „olimpijsku rentu“ s navršениh 35 godina života pod uvjetom da je postigao prvo, drugo ili treće mjesto kao član Mađarske nacionalne reprezentacije u pojedinačnom ili ekipnom sportu na ljetnim ili zimskim olimpijskim igrama ili na paraolimpijskim igrama (§ 59. Zakona o sportu). Pored sportaša pravo imaju i njihove udovice/udovci (od smrti vrhunskog sportaša/sportašice pod uvjetom da su mađarski državljani i imaju stalno prebivalište u Mađarskoj) te njihovi treneri, odnosno izbornici.

Visina olimpijske rente određena u u § 60. Zakona o sportu. Nositelj zlatne olimpijske medalje ima pravo na iznos jednak bruto prosječnoj plaći, nositelj

³⁸ Vidi više na adresi: http://en.wikipedia.org/wiki/Iztok_%C4%8Cop.. (posjet 15. svibnja 2012.)

³⁹ „Svaki dobitnik svjetske ili olimpijske kolajne u olimpijskom sportu bi trebao od toga živjeti. Može se razgovarati o modelima na koji bi država pomogla sportašima koji su svoju mladost posvetili sportu i nisu dovoljno stekli za normalan život. Svi sportaši koji su dovoljno zaradili tijekom karijere neka sami odluče o načinu kako će upotrijebiti svoj novac“. (e-mail poruka Kozmusa autoru rada od 15. svibnja 2012.).

⁴⁰ S tim u svezi u Delu od 31. kolovoza 2012. g. je objavljen zanimljiv članak pod naslovom: „Vrhunski športnici: namesto rente naj učijo mlade upe“. Izdvajamo: „ Športnik v Sloveniji tudi po 16 odličjih z olimpijskih iger in svetovnih prvenstev še nima pokojnine,« je potarnal član bronastega dvojca. »Čop ne more reči, da je po koncu kariere na cesti, temveč ga takoj čaka državna služba, če jo bo hotel,« odgovarja Balent (Drago Balent je direktor u upravi MIZKŠ, op. a.). Ukratko: Čop i Kozmus inzistiraju na športskoj mirovini dok politička vlast misli da je renta nestimulativna i pasivizira čovjeka koji još uvijek može biti jako koristan član društva, osobito podučavajući mlade sportskim znanjima i vještinama.

⁴¹ Zbog toga ne čudi oglašivanja na naše pozive tijekom svibnja 2012. vaterpoliste Tamasa KASASA trostrukog osvajača zlatne olimpijske medalje za Mađarsku (Sydney, Atena i Peking) i koji je tada kao profesionalac još uvijek igrao za talijanski klub PRO RECCO. Općenito, novčana primanja, odnosno prava su tema o kojoj vrhunski sportaši ne žele javno govoriti dok su puno susretljiviji pričati o obvezama drugih (kluba, saveza, države) prema njima..

srebrene medalje na iznos od 60% od toga iznosa, a nositelj brončane medalje na iznos od 40% od rente zlatnog olimpijca. Posebno su zanimljive dodatne stimulacije za prva mjesta jer medaljonoša koji je osvojio dva, tri ili četiri „zlata“ ima pravo na dodatak od 20% za svaku medalju dok sportaš koji sakupi pet ili šest prvih mjesta ima pravo na dvostruku rentu. Udovice/udovci kao i treneri/izbornici imaju pravo na polovicu olimpijske rente.

Prema podacima Mađarskoj olimpijskog odbora na dan 31. prosinca 2011. godine doživotnu olimpijsku rentu prima sijedeći broj osoba:⁴²

A/ olimpijske rente temeljem postignute medalje (ukupno: 487 osoba)

- temeljem postignutog prvog mjesta: 176 osoba,
- temeljem postignutog drugog mjesta: 155 osoba,
- temeljem postignutog trećeg mjesta: 156 osoba

B/ olimpijska renta za trenere (ukupno: 358 osoba)

- temeljem postignutog prvog mjesta: 163 osobe,
- temeljem postignutog drugog mjesta: 98 osoba,
- temeljem postignutog trećeg mjesta: 97 osoba

C/ olimpijska renta za udovicu/udovca (ukupno: 160 osoba)

- temeljem postignutog prvog mjesta: 37 osoba,
- temeljem postignutog drugog mjesta: 56 osoba,
- temeljem postignutog trećeg mjesta: 67 osoba.

Broj korisnika olimpijske rente povećat će se značajno nakon OI u Londonu gdje je Mađarska osvojila ukupno 17 medalja (8,4,5) što je puno veći broj nego na OI u Pekingu kada je osvojeno ukupno 10 medalja (3,5,2). Jesu li većem broju odličja doprinijela i povećana davanja prema vrhunskim sportašima? Za veliki podbačaj vaterpolista (vaterpolo je sport br. 1.) sigurno su odgovorni izbornik Denes Kemeny i treneri koji nisu bitnije promijenili momčad koja je bila zaredom trostruki olimpijski pobjednik (Sydney, Atena i Peking).

3.7. OSTALA NACIONALNA PRAVA

Kako su prava vrhunskih sportaša riješena u drugim zakonodavstvima? Na nacionalnoj razini Sjedinjene Američke Države ne izdvajaju financijska sredstva za sport, a rezultat toga je dominacija privatnog sektora i komercijalnih usluga u sportu.⁴³ I nagrade za osvojene medalje u Londonu bile su vrlo skromne (\$25.000

⁴² Odgovor Veleposlanstva Mađarske u Zagrebu (31. svibnja 2012.).

⁴³ MILANOVIĆ-ČUSTONJA, op. cit., str. 181. Ukratko ćemo objasniti kako funkcionira NBA liga:

za „zlatu“, \$15.000 za „srebro“ te \$10.000 za „bronzu“ na koje iznose sportaš mora platiti porez od \$9.000, \$5.000 i \$3.000).⁴⁴ Od najuspješnijih europskih sportskih zemalja treba još izdvojiti Njemačku,⁴⁵ Francusku, Nizozemsku, Španjolsku i dr.⁴⁶ koje su članice Europske unije i koje su objektivno ostavile vrlo velike tragove u povijesti europskog i svjetskog sporta, ali nemaju model trajnog financiranja sportaša putem *rente* (dohodak od minulog rada). Hrvatskoj je svakako najbliže - po stoljetnoj pravnoj tradiciji - zakonodavstvo i praksa Njemačke koje međutim *ne poznaje* kao hrvatsko pojam „sportskih mirovina“ nego se sustavno i efikasno financira, prema posebnim pravilima iz sredstava *Bundeswehra* - njemačke vojske.⁴⁷ Od država u okruženju Republike Hrvatske, Crna Gora ima zakonodavna rješenja po uzoru na Srbiju⁴⁸ dok Bosna i Hercegovina vrhunskim sportašima daje nagrade u vrlo simboličnim iznosima u odnosu na naše nagrade.⁴⁹

4. ZAKLJUČAK

U Republici Hrvatskoj sport je još uvijek pitanje nacionalnog ponosa i stoga je nužno racionalno promišljanje po načelu „hladne glave“. Aktualna rješenja iz hrvatskog sportskog zakonodavstva o pravu vrhunskih sportaša na trajne novčane naknade, odnosno „sportsku mirovinu“/“olimpijsku rentu“ su samo djelomično prihvatljiva pa ih je nužno modificirati i uskladiti sa svjetskim i europskim mjerilima (prava nekoliko bivših socijalističkih država s visokim „olimpijskim rentama“ su samo izuzeci od pravila). Zakon o sportu Republike Srbije - koji

Poslije tri NBA sezone igrač stječe pravo na mirovinu/penziju koja iznosi \$306 za svaki mjesec u NBA ligi. Igrač stječe pravo na penziju s navršениh 50 godina života, a može se odlučiti na mirovinu već sa 45 godina života, ali tada će ona iznositi 2/3 iznosa od mirovine sa 50 godina života. Igrač koji je odigrao samo tri sezone u NBA trebao bi dobiti \$11.016 za godinu, odnosno \$918 za mjesec. Sve ovo je rezultat zajedničkog ulaganja igrača i NBA lige u budućnost igrača. Primjerice, Gary Payton je u NBA bio 17 sezona ili 204 mjeseca i ostavario pravo na godišnji iznos penzije od \$62.424 ili \$5.202 za mjesec.

⁴⁴ Tako je odlučio Američki olimpijski odbor koji je jednako tako odlučio i za Peking.

⁴⁵ Njemački *Grundgesetz* (Temeljni zakon) ne sadrži odredbe o sportu, a niti Njemačka ima poseban zakon o sportu. U Njemačkoj sportski savezi financiraju sami sebe stjecanjem vlastitih prihoda većinom od lutrije (igara na sreću). Država niti izravno niti neizravno nije uključena u financiranje. Više o tome Robert SEIKMANN, Janwillwm SOEK, *Models of Sport Governance in the European Union: The Relationship between State and Sport Authorities*, The World's Leading Sport Resource Centre, 2010(3-4), str. 93.-102.

⁴⁶ Usp. Večernji list od 18. svibnja 2012.

⁴⁷ *Bundestag* - njemački parlament je 1968. godine obvezao saveznu vladu da „...pri *Bundeswehru* utemelji sustav financiranja i poticanja vrhunskih sportaša.“ Slijedom toga, od 153 njemačka olimpijaca u kanadskom Vancouveru 2010. godine čak ih je 63 bilo vezano za njemačku vojsku. Mjesečna naknada od siječnja 2011. godine iznosi 2.000,00 eura. Nagrade sportašima za osvojenu medalju na olimpijskim, svjetskim i europskim prvenstvima su sasvim nešto drugo i zavise, kao i u drugim zemljama svijeta, od ekonomskih kapaciteta pojedine države. No, i u pogledu nagrada Njemačka je vrlo racionalna (v. nagrade za OI u Londonu).

⁴⁸ Prema čl. 25. Zakona o sportu („Službeni list Crne Gore“, br. 36/11) crnogorski vrhunski sportaši imaju pravo na doživotnu mjesečnu naknadu u visini od ½ do dvije prosječne neto plaće u Crnoj Gori. Jednako pravo ima i selektor crnogorske seniorske reprezentacije u ekipnim sportovima. Pravo na naknadu se stječe s navršениh 40 godina života.

⁴⁹ Najbolji sportaš Bosne i Hercegovine je đudaš Amel MEKIĆ koji je nosio zastavu te države u Peking u i Londonu, a što su mu bila najveća moguća priznanja koja je mogao dobiti.

stjecanje „sportske mirovine“ ne uvjetuje imovinskim cenzusom i mjestom prebivališta već samo državljanstvom i navršenom 40 godinom života – ne smije biti uzor za nove zahvate u Zakon o športu. Nije, kao druga krajnost realno očekivati niti prihvaćanje tradicionalnih pravila Velike Britanije.⁵⁰ Stoga su za sve naše vrhunske sportaše umjesto „sportskih mirovina“ primjerenija i prihvatljivija rješenja u postojećem modelu suradnje s Ministarstvom obrane putem Ugovora o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske kojega bi trebalo dodatno poticati i razvijati jer je dokazao svoju učinkovitost u Londonu unatoč vrlo skromnoj promociji i publicitetu (osobito dužnosnika). Praksa zapošljavanja vrhunskih sportaša u državnim tijelima već dugo postoji u mnogim europskim zemljama pa je poučno detaljnije proučiti njemački način financiranja vrhunskog sporta putem *Bundeswhera* ili slovenski sustava zapošljavanja vrhunskih sportaša u ministarstvima obrane, unutarnjih poslova i carinskoj službi koji postoji već od 1996. godine ili talijanski model kojeg nadzire CONI, tj. Olimpijski odbor Italije i dr. Solucija za bivše vrhunske sportaše - koji i nadalje žele ostati aktivni u sportu - može biti rad u klubovima, savezima ili sličnim organizacijama gdje će osobnim radom zasluživati plaću sukladno sposobnostima i rezultatima u radu. Doživotna novčana naknada kao pomoć bez rada je zaista opcija *ultima ratio* i dijelom je sadržana u našem pozitivnom pravu što možemo i opravdati (55/60 godina života te imovinski cenzus).

Davanje povlastica jednoj društvenoj skupini (vrhunskim sportašima) može u cijeloj zajednici proizvesti pozitivne, ali i negativne učinke i domašaje, osobito ako se novi troškovi financiraju isključivo iz državnog proračuna. Pritom mislimo na poruke koje se šalju, s jedne strane je poticanje za bavljenjem vrhunskim sportom kao relativno zdravim i unosnim načinom življenja (pozitivna strana) dok s druge strane bezuvjetna trajna naknada u vrlo ranoj životnoj dobi može značiti devalvaciju rada i cjeloživotnog obrazovanja kao europske pa stoga i hrvatske javno proklamirane politike (negativna strana). Zašto Hrvatski klub olimpijaca, kao skup zvučnih imena poznatih u Hrvatskoj i u svijetu, ne bi mogao sakupljati novac kroz vlastite inicijative za socijalno ugrožene vrhunske sportaše (osnivanje fonda solidarnosti čini nam se dobra ideja). Jako korisna ideja je i osnivanje **zaklade** sa svrhom promocije sporta sukladno Zakonu o zakladama i fondacijama (NN, br. 36/95. i 64/01). Postoji također i dobra europska i svjetska iskustva koju samo treba aplicirati u naše socijalno okruženje.

Što se tiče jednokratnih nagrada za vrhunska sportska postignuća, u Republici Hrvatskoj postoje u cijelosti prihvatljiva rješenja. Naš zakonodavac je prihvatio pravilo više nagraditi uspjeh u pojedinačnom sportu nego u ekipnim sportovima slijedom čega bi se moglo postaviti pitanje opravdanosti jednakosti sportskih mirovina za sve sportaše. Iznosi neoporezivih nagrada za osvojenu olimpijsku zlatnu medalju 104.000,00 kuna i 85.000,00 kuna (za pojedinačne, odnosno ekipne sportove) i na razini su nagrada koje sportašu daje, na primjer SAD i

⁵⁰ U nas je, na žalost nedovoljno afirmirano primanje odlikovanja Republike Hrvatske. Toni KUKOČ je primjerice dobio „Red Danice Hrvatske“ s likom Franje Bučara još 1995. godine. U Velikoj Britaniji, Grčkoj, Italiji i drugdje svako državno odlikovanje je velika čast.

Njemačka. Zato odredbe Zakona o sportu u ovom dijelu ne treba dirati jer treba na jedanak način nagraditi sportaše, trenere i djelatne stručne sportske osobe koji „impresioniraju sjajnim rezultatima u zemlji i u svijetu.“⁵¹ S tim u svezi nije ništa sporno jer je sport u današnje vrijeme isključivo timski rad.

STATE PRIZES AND CONTINUAL MONETARY FUNDING (“SPORTS PENSIONS”) FOR ACHIEVING EXCELLENCE IN SPORT IN THE REPUBLIC OF CROATIA

For achieving sporting excellence, the Republic of Croatia provides cash awards: a) prizes and b) continual monetary awards (colloquially known as the „ Sports Pension“. The issue of prizes is regulated in art.81. a. Sports Acts (NN, no. 71/06, 150/08,124/10, 124/11 and 86/12 further referred to as Sports Act (Zakon o Sportu) or SA (ZS). Scientifically, it is therefore very interesting to research the new concept of the „ Sports Pension „in comparative law. After the implemented research, we established that our legislative model was the Sports Act (Zakon o sportu) from the Republic of Serbia and that Croatian and Serbian athletes have the same rights for example as Hungarian athletes. On the other hand, we found that Slovenia, Belgium, Greece, France, Great Britain, USA, Holland etc do not have the same stated special rights and privileges. We can conclude that only certain ex-socialistic states have „Sports Pensions“ or „Olympic Annuities“ which means that they are not European at all neither are they world standards.

Key words: *top athletes, prize for excellent achievement, continual monetary awards, „Sports Pension“/ „Olympic Annuity“, comparative rights, trusts*

⁵¹ Tako i Arsen BAČIĆ i Petar BAČIĆ, op. cit., str. 255. Vidi i Hrvoje KAČER, Uvod i osobe u športu, u: (Uvod u) športsko pravo , „Inženjerski biro“, Zagreb, siječanj 2009., str. 15.-17. i dr.